WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)
z dnia 14 grudnia 2006 r. *

W sprawach połączonych od C-485/03 do C-490/03

mających za przedmiot skargę o stwierdzenie, na podstawie art. 88 ust. 2 WE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wniesioną w dniu 19 listopada 2003 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowana przez J.L. Buendíę Sierrę, a następnie przez F. Castillo de la Torre, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Królestwu Hiszpanii, reprezentowanemu przez N. Díaz Abad, działającą w charakterze pełnomocnika, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

* Język postępowania: hiszpański.

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J. Klučka, R. Silva de Lapuerta, J. Makarczyk i L. Bay Larsen (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: H. von Holstein, zastępca sekretarza,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 maja 2006 r.,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Sześcioma pismami Komisja Wspólnot Europejskich wnosi do Trybunału o stwierdzenie, że nie przyjmując w przewidzianym terminie wszystkich środków niezbędnych w celu zastosowania się do przepisów zawartych w art. 2 i 3 następujących decyzji Komisji:

— 2002/820/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Álava w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (Dz.U. 2002 L 296, str. 1) (sprawa C-485/03);

— 2002/892/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Álava (Dz.U. 2002, L 314, str. 1) (sprawa C-488/03);

— 2003/27/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Vizcaya w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (Dz.U. 2003 L 17, str. 1) (sprawa C-487/03);

— 2002/806/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Vizcaya (Dz.U. 2002, L 279, str. 35) (sprawa C-490/03);

— 2003/894/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Guipúzcoa w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (Dz.U. 2002 L 314, str. 26) (sprawa C-486/03) i

— 2002/540/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Guipúzcoa (Dz.U. 2002, L 174, str. 31) (sprawa C-489/03),

lub w każdym razie nie informując Komisji o tych środkach zgodnie z art. 4 każdej z ww. decyzji, Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążą na mocy tych decyzji (zwanych dalej „zaskarżonymi decyzjami") i traktatu WE.

Zaskarżone decyzje

2 W dniu 11 lipca 2001 r. Komisja wydała zaskarżone decyzje, w których treść art. 1 jest następująca:

— decyzja 2002/820:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Álava w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji z naruszeniem art. 88 ust. 3 [WE] w drodze ustawy prowincjonalnej nr 22/1994 z dnia 20 grudnia 1994 r., piątego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 33/1995 z dnia 20 grudnia 1995 r., siódmego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 31/1996 z dnia 18 grudnia 1996 r. zmienionych punktem 2.11 przepisu wprowadzającego odstępstwo od ustawy prowincjonalnej nr 24/1996 z dnia 5 lipca 1996 r. dotyczącej podatku od spółek, jedenastego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 33/1997 z dnia 19 grudnia 1997 r., siódmego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 36/1998 z dnia 17 grudnia 1998 r."; [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z decyzji poniżej]

— decyzja 2002/892:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa w postaci obniżenia podstawy wymiaru podatku bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Álava z naruszeniem art. 88 ust. 3 [WE] w drodze art. 26 ustawy prowincjonalnej nr 24/1996 z dnia 5 lipca.";

— decyzja 2003/27:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Vizcaya w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji z naruszeniem art. 88 ust. 3 [WE] w drodze czwartego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 7/1996 z dnia 26 grudnia 1996 r. przedłużonej bezterminowo drugim przepisem ustawy prowincjonalnej nr 4/1998 z dnia 2 kwietnia 1998 r.";

— decyzja 2002/806:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa w postaci obniżenia podstawy wymiaru podatku bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Vizcaya z naruszeniem art. 88 ust. 3 [WE] w drodze art. 26 ustawy prowincjonalnej nr 3/1996 z dnia 26 czerwca.";

— decyzja 2002/894:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Guipúzcoa w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji z naruszeniem art. 88 ust. 3 [WE] w drodze dziesiątego przepisu dodatkowego do ustawy prowincjonalnej nr 7/1997 z dnia 26 grudnia 1996 r. przedłużonej bezterminowo drugim przepisem ustawy prowincjonalnej nr 4/1998 z dnia 22 grudnia 1997 r.";

— decyzja 2002/540:

„Niezgodna jest ze wspólnym rynkiem pomoc państwa w postaci obniżenia podstawy wymiaru podatku bezprawnie udzielona przez Hiszpanię w prowincji Guipúzcoa stanowiąc naruszenie art. 88 ust. 3 [WE] w drodze art. 26 ustawy prowincjonalnej nr 7/1996 z dnia 4 lipca".

3 Artykuł 2 każdej z zaskarżonych decyzji nakazuje Królestwu Hiszpanii znieść system pomocy, ponieważ w dalszym ciągu wywołuje on skutki.

4 Treść artykułów 3 i 4 każdej z decyzji brzmi następująco:

„Artykuł 3

1. Hiszpania podejmie wszelkie niezbędne kroki w celu odzyskania od beneficjentów wskazanej w art. 1 pomocy, przekazanej im bezprawnie.

W odniesieniu do pomocy jeszcze nie wypłaconej, Hiszpania jest zobowiązania do zawieszenia wypłaty.

2. Odzyskanie następuje bezzwłocznie i zgodnie z procedurami prawa krajowego pod warunkiem, że zezwalają one na bezzwłoczne i skuteczne wykonanie niniejszej decyzji. Pomoc podlegająca odzyskaniu obejmuje odsetki naliczane od daty udzielenia beneficjentom pomocy aż do daty jej odzyskania. Odsetki nalicza się na podstawie stopy referencyjnej stosowanej do obliczenia ekwiwalentu subwencyjnego w ramach pomocy na cele regionalne.

Artykuł 4

W ciągu dwóch miesięcy od daty notyfikacji niniejszej decyzji Hiszpania poinformuje Komisję o działaniach podjętych w celu zastosowania się do tej decyzji".

Skargi wniesione na zaskarżone decyzje

5 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich w dniu 25 września 2001 r. Diputación Foral d'Álava i Gobierno del País Vasco razem wnieśli przeciwko Komisji dwie skargi o stwierdzenie nieważności, odpowiednio, decyzji 2002/820 (sprawa T-227/01) i 2002/892 (sprawa T-230/01). Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniu 22 października 2001 r. Confederación Empresarial Vasca (Confebask, zwana dalej „Confebask") również wniosła przeciwko Komisji dwie skargi o stwierdzenie nieważności tych decyzji (odpowiednio sprawy T-265/01 i T-267/01).

6 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniu 25 września 2001 r. Diputación Foral de Vizcaya i Gobierno del País Vasco razem wnieśli przeciwko Komisji dwie

skargi o stwierdzenie nieważności, odpowiednio, decyzji 2003/27 (sprawa T-228/01) i 2002/806 (sprawa T-231/01). Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniu 22 października 2001 r. Confebask również wniosła przeciwko Komisji dwie skargi o stwierdzenie nieważności tych decyzji (odpowiednio sprawy T-266/01 i T-268/01).

7 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniu 25 września 2001 r. Diputación Foral de Guipúzcoa i Gobierno del País Vasco razem wnieśli przeciwko Komisji dwie skargi o stwierdzenie nieważności, odpowiednio, decyzji 2002/894 (sprawa T-229/01) i 2002/540 (sprawa T-232/01). Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniu 22 października 2001 r. Confebask również wniosła przeciwko Komisji dwie skargi o stwierdzenie nieważności tych decyzji (odpowiednio sprawy T-270/01 i T-269/01).

8 Wymienione postępowania są w dalszym ciągu toczą się przed Sądem.

Okoliczności powstania sporu przed Trybunałem

9 Pismem z dnia 12 lipca 2001 r. Królestwo Hiszpanii zostało powiadomione o zaskarżonych decyzjach.

10 Komisja uznała, że dwumiesięczny termin przewidziany w art. 4 tych decyzji upłynął z dniem 13 września 2001 r., a Komisja nie otrzymała informacji o przyjętych środkach wykonawczych.

11 W dniu 12 października 2001 r. skierowała do stałego przedstawicielstwa Królestwa Hiszpanii przy Unii Europejskiej pisma o następującej treści:

„Pismem z dnia 12 lipca 2001 r. Komisja przekazała informację rządowi Hiszpanii w przedmiocie decyzji dotyczącej ww. systemu pomocy.

Artykuł 4 wspomnianej decyzji stanowi, że w terminie dwóch miesięcy od daty notyfikacji decyzji, rząd Hiszpanii poinformuje Komisję o działaniach podjętych w celu zastosowania się do niej [...].

W braku odpowiedzi w tym przedmiocie Komisja prosi o przypomnienie władzom Hiszpanii o tym obowiązku i W terminie 20 dni od daty niniejszego pisma przekazanie Komisji informacji na temat środków podjętych w celu wykonania decyzji". [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak cała korespondencja cytowana poniżej]

12 Królestwo Hiszpanii odpowiedziało dwoma pismami z dnia 3 i 23 października 2001 r., przekazując pisma władz prowincji (zwane dalej „pismami władz prowincji"), w których zostały postawione Komisji dwa pytania dotyczące możliwości zastosowania zasady de minimis, natomiast w odniesieniu do ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji — wytycznych Wspólnoty w sprawie krajowej pomocy regionalnej (Dz.U. 1998 C 74, str. 9, zwanych dalej „wytycznymi").

13 W celu przedstawienia wyjaśnień, Komisja zaproponowała władzom hiszpańskim spotkanie, które zostało zaakceptowane przez władze hiszpańskie w piśmie z dnia 21 stycznia 2002 r.

14 Spotkanie odbyło się w dniu 18 kwietnia 2002 r.

15 Pismami z dnia 3 czerwca 2002 r. Komisja:

— dostarczyła Królestwu Hiszpanii informacji dotyczących, w szczególności, możliwości stosowania przy odzyskaniu pomocy rozporządzenia Komisji (WE) nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz.U. L 10, str. 30);

— stwierdziła, że raport dotyczący odzyskania pomocy wciąż do niej nie dotarł;

— zażądała od Królestwa Hiszpanii przekazania, w terminie 20 dni informacji dotyczących działań podjętych przez Królestwo Hiszpanii w celu zastosowania się do zaskarżonych decyzji.

16 Przypomniawszy o obowiązku wynikającym z art. 4 każdej z zaskarżonych decyzji, w piśmie z dnia 27 sierpnia 2002 r. skierowanym do stałego przedstawicielstwa Królestwa Hiszpanii przy Unii Europejskiej Komisja stwierdziła:

„Jednakże, pomimo ponaglenia wysłanego w dniu 3 czerwca 2002 r. stwierdzam, że rząd Hiszpanii nie przekazał niezbędnych informacji dotyczących odzyskania pomocy.

W związku z tym, będę wdzięczna za wywarcie nacisku na władze Hiszpanii, aby w terminie 15 dni roboczych od daty niniejszego listu przekazały informację o przyjętych środkach.

W braku odpowiedzi w wyznaczonym terminie, będę w obowiązku zaproponować Komisji wniesienie sprawy bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości na podstawie art. 88 ust. 2 [WE]".

17 W dniu 26 września 2002 r. Królestwo Hiszpanii zwróciło się z wnioskiem o przedłużenie terminu do dnia 8 października 2002 r.

18 Komisja przyjęła ten wniosek w piśmie z dnia 3 października 2002 r., podkreślając, że po dniu 8 października 2002 r. nie zostaną przyznane dodatkowe terminy.

19 Pismem z dnia 25 października 2002 r. przekazującym raporty właściwych władz prowincji (zwanym dalej „pismem z dnia 25 października 2002 r.") Królestwo Hiszpanii stwierdziło, że podjęło się wykonania zaskarżonych decyzji zgodnie z prawem krajowym dotyczącym rewizji nieważnych aktów prawnych, ponieważ krajowy porządek prawny nie przewiduje wyraźnie mechanizmu odzyskiwania przyznanej bezprawnie i niezgodnej ze wspólnym rynkiem pomocy w przypadku ostatecznego aktu administracyjnego. Hiszpania wyraziła jednak silny zamiar poinformowania Komisji o wykonaniu zaskarżonych decyzji.

20 W korespondencji z 24 lutego 2003 r. Komisja wskazała Królestwu Hiszpanii, że pismo z dnia 25 października 2002 r. nie zawierało raportu dotyczącego żądanego odzyskania pomocy, ponieważ nie nawiązywało do faktycznego zwrotu bezprawnie przyznanej i niezgodnej ze wspólnym rynkiem pomocy, nie dostarczało ponadto

żadnej precyzyjnej informacji dotyczącej tożsamości beneficjentów, rozpoczęcia procedury wykonania decyzji ani też podjętych lub planowanych działań mających na celu faktyczne odzyskanie pomocy. Komisja dodała, że w braku konkretnych informacji dotyczących procesu odzyskania pomocy jest ona zobowiązana do wniesienia skargi do Trybunału na podstawie art. 88 ust. 2 WE.

21 Uznawszy, że Królestwo Hiszpanii nie przedstawiło informacji w przedmiocie wykonania zaskarżonych decyzji, Komisja zdecydowała się w końcu na wniesienie niniejszej skargi o stwierdzenie uchybienia.

Postępowanie przed Trybunałem

22 Postanowieniami prezesa Trybunału z dnia 22 marca 2004 r. wnioski Comunidad Autónoma de La Rioja o dopuszczenie do spraw od C-485 do C-490/05 w charakterze interwenienta na poparcie strony skarżącej zostały odrzucone jako niedopuszczalne w świetle art. 40 akapit drugi statutu Trybunału Sprawiedliwości.

23 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 22 lutego 2006 r. sześć spraw zostało połączonych dla potrzeb przeprowadzenia procedury ustnej i wydania wyroku zgodnie z art. 43 regulaminu Trybunału.

24 W dniu 14 marca 2006 r. Trybunał odrzucił na podstawie art. 82 a regulaminu Trybunału wnioski złożone w niniejszych sprawach przez Królestwo Hiszpanii o zawieszenie postępowania do czasu wydania wyroków w sprawach zawisłych przed Sądem.

W przedmiocie skargi

Argumentacja stron

Argumentacja Komisji

25 Według Komisji termin dwóch miesięcy przewidziany w zaskarżonych decyzjach upłynął w dniu 13 września 2001 r. Do tego czasu Królestwo Hiszpanii nie przyjęło środków w celu zastosowania się do tych decyzji ani nie powiadomiło o nich Komisji, a w każdym razie nie zwróciło się do Komisji o przedłużenie terminu przed jego upływem.

26 Żadnego z pism Komisji nie można jej zdaniem interpretować jako zmieniające termin wykonania zaskarżonych decyzji. Pismem z dnia 3 października 2002 r. Komisja przedłużyła termin do dnia 8 października 2002 r., lecz dotyczyło ono jedynie wniosku w tej sprawie złożonego przez Królestwo Hiszpanii w odpowiedzi na wezwanie Komisji do przekazania informacji dotyczących środków podjętych w celu odzyskania pomocy. W każdym razie, nawet w dniu 8 października 2002 r. pozwane państwo członkowskie nie przyjęło niezbędnych środków ani nie powiadomiło o nich Komisji.

27 Pomimo licznych nakazów Komisji, Królestwo Hiszpanii ograniczyło się do opóźnionego przesłania informacji niepełnych, ogólnych i całkowicie dwuznacznych.

28 Komisja twierdzi, że Królestwo Hiszpanii naruszyło obowiązek zniesienia systemu pomocy wywołującego w dalszym ciągu skutki, a także zawieszenia pomocy jeszcze niewypłaconej, odpowiednio zgodnie z art. 2 i 3 ust. 1 akapit drugi każdej z zaskarżonych decyzji.

29 Środki podane do wiadomości Komisji w pkt 3 każdego z pism władz prowincji wydają się dążyć do uniknięcia w przyszłości możliwości uzyskania przez inne przedsiębiorstwa, które wcześniej nie były beneficjentami tej pomocy, ze spornych korzyści podatkowych.

30 Komisja dodaje, że władze hiszpańskie nie wskazały jednak czy i W jaki sposób przystąpiły one do zawieszenia tych korzyści w stosunku do przedsiębiorstw będących ich beneficjentami przed wydaniem zaskarżonych decyzji. Zdaniem Komisji, w odniesieniu do tych przedsiębiorstw należało prawdopodobnie zastosować rewizję decyzji przyznającej korzyści podatkowe.

31 Zdaniem Komisji ani punkt trzeci, ani żaden inny pisma władz prowincji nie zawierają przydatnych informacji. Komisja w dalszym ciągu nie wie, jaka czynność mogła być przedsięwzięta wobec przedsiębiorstw, które nie mogły dłużej korzystać z tych środków podatkowych. Komisja, ponadto, nie posiada informacji czy ewentualnie podjęte działanie przyniosło rzeczywiste skutki, czy przedsiębiorstwa wniosły skargi i czy te skargi miały skutek zawieszający. Wreszcie, Komisja nie otrzymała żadnej informacji dotyczącej tożsamości tych przedsiębiorstw ani wielkości jeszcze niewypłaconej pomocy.

32 W odniesieniu do zawieszenia korzyści podatkowych w stosunku do przedsiębiorstw będących beneficjentami pomocy w okresie poprzedzającym wydanie zaskarżonych decyzji Komisja twierdzi, że Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążą po pierwsze na mocy art. 2 każdej z zaskarżonych decyzji — do podjęcia niezbędnych środków, tak aby system pomocy przestał wywierać skutki, a po drugie, na mocy art. 3 ust. 1 akapit drugi każdej z tych decyzji — do zawieszenia jeszcze nie wypłaconej pomocy.

33 Komisja podnosi, że Królestwo Hiszpanii naruszyło także obowiązek „natychmiastowego" i „bezzwłocznego" odzyskania pomocy już przekazanej zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit pierwszy i art. 2 każdej z zaskarżonych decyzji.

34 Jedynym argumentem, jaki państwo członkowskie może przytoczyć na swoją obronę, jest całkowita niemożność prawidłowego wykonania decyzji. Przesłanka całkowitej niemożności wykonania nie jest spełniona, gdy pozwany rząd ogranicza się do poinformowania Komisji o trudnościach natury prawnej, politycznej lub praktycznej w wykonaniu decyzji.

35 Komisja twierdzi, że Królestwo Hiszpanii jednak nigdy nie podniosło, że wykonanie zaskarżonych decyzji było całkowicie niemożliwe. Ograniczyło się ono do wskazania złożoności sytuacji wynikającej z wewnętrznych trudności administracyjnych, w szczególności z braku w porządku prawnym mechanizmu wykonawczego w stosunku do ostatecznych aktów administracyjnych.

Argumentacja rządu hiszpańskiego

36 Królestwo Hiszpanii podnosi, że termin, który należy wziąć pod uwagę w niniejszych sprawach przy ocenie istnienia uchybienia nie upłynął — jak wskazuje Komisja — w dniu 13 września 2001 r., lecz w dniu 8 października 2002 r.

37 Gdy Komisja ustala nowy termin powiadomienia, który jest inny od terminu wskazanego w decyzji stwierdzającej niezgodność pomocy ze wspólnym rynkiem, wówczas ten nowy termin jest terminem właściwym.

38 Rząd hiszpański podnosi, że miała miejsce wymiana pism w sprawie; ponadto w dniu 18 kwietnia 2002 r. odbyło się spotkanie mające na celu wyjaśnienie przede wszystkim dwóch podniesionych w pismach władz prowincji kwestii, a mianowicie, możliwości zastosowania zasady de minimis przy wykonaniu zaskarżonych decyzji oraz możliwości zastosowania wytycznych w odniesieniu do ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji.

39 Ponieważ pytania dotyczące wykonania tych decyzji były wyjaśniane jeszcze w kwietniu 2002 r., ustalony przez nie termin nie był już zdaniem Królestwa Hiszpanii terminem właściwym.

40 Sama Komisja miała uwzględnić tę okoliczność i W piśmie z dnia 3 października 2002 r. ustaliła nowy termin, który upłynął z dniem 8 października 2002 r.

41 Królestwo Hiszpanii twierdzi, że żadne uchybienie nie miało miejsca w chwili wniesienia skargi. Ponadto, w tym momencie zostały już podjęte niezbędne czynności w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji, o czym Komisja została poinformowana w pismach władz prowincji, a następnie w piśmie z dnia 25 października 2002 r.

42 Rząd hiszpański twierdzi, że zobowiązania, o których mowa w art. 2 i 3 ust. 1 akapit drugi każdej z zaskarżonych decyzji, zostały wykonane.

43 Rząd hiszpański twierdzi ponadto, że Komisja przyznaje, iż została powiadomiona w październiku 2001 r. o zniesieniu przyszłych spornych systemów pomocy.

44 W odniesieniu do zarzutu dotyczącego zawieszenia pomocy przyznanej przed wydaniem zaskarżonych decyzji, która miała wywierać skutki w późniejszym okresie, rząd hiszpański podkreśla, że środki podatkowe uznane za pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem nie stanowią wypłat ze strony administracji państwowej, co pozwoliłoby na bezwzględne zawieszenie każdej z takich wypłat.

45 Rząd hiszpański podnosi, że dotyczy to środków, które pozwalają podmiotowi gospodarczemu na odliczenie pomocy przy wypełnieniu zobowiązań podatkowych.

46 W odniesieniu do tych środków, czynnością niezbędną i właściwą w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji jest niezwłoczne zawiadomienie danych przedsiębiorstw, że od tej chwili nie mogą już korzystać ze środków podatkowych, o których mowa w tych decyzjach.

47 Powyższa czynność informacyjna została podana do wiadomości Komisji w punkcie 2 każdego z pism władz prowincji.

48 W odniesieniu do odzyskania przyznanej pomocy Królestwo Hiszpanii twierdzi, że ma miejsce zupełnie wyjątkowa sytuacja związana z tym, że w krajowym porządku prawnym nie została przewidziana procedura, która mogłaby służyć wykonaniu decyzji wspólnotowej nakazującej odzyskanie pomocy państwa. Królestwo Hiszpanii miało jednak zaradzić tej sytuacji za pomocą wprowadzenia procedury krajowej rewizji nieważnych aktów prawnych, o czym Komisja została poinformowana w piśmie z dnia 25 października 2002 r.

49 W każdym razie, Komisja nie dochowała zobowiązania powziętego podczas spotkania w dniu 18 kwietnia 2002 r.

50 W tym względzie Królestwo Hiszpanii podkreśla, że w trakcie tego spotkania, które dotyczyło głównie drugiego pytania podniesionego w pismach władz prowincji w kwestii wytycznych, Komisja sprecyzowała, że w ramach odzyskania pomocy można było uwzględnić okoliczność, iż projekty inwestycji spełniały wszystkie istotne warunki zawarte w wytycznych, tak że istniała możliwość zaniechania odzyskiwania od beneficjentów całości lub części pomocy rzeczywiście otrzymanej.

51 Komisja zobowiązała się po spotkaniu do odpowiedzi pisemnej na pytanie drugie, czego jednak nie uczyniła.

52 W związku z powyższym Komisja nie może zarzucać uchybień.

Ocena Trybunału

W przedmiocie terminu właściwego dla oceny uchybień

53 W związku z tym, że w przeciwieństwie do art. 226 WE art. 88 ust. 2 akapit drugi WE nie przewiduje postępowania poprzedzającego wniesienie skargi, a Komisja nie wydaje uzasadnionej opinii wyznaczającej państwom członkowskim termin w celu dostosowania się do jej decyzji, terminem odniesienia dla zastosowania drugiego z wyżej wymienionych postanowień może być więc jedynie termin wskazany w decyzji, której niewykonanie jest przedmiotem sporu lub w danym przypadku termin, który następnie ustaliła Komisja (wyroki z dnia 3 lipca 2001 r. w sprawie C-378/98 Komisja przeciwko Belgii, Rec. str. I-5107, pkt 26 i z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie C-99/02 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-3353, pkt 24).

54 Artykuł 4 każdej z zaskarżonych decyzji wyznaczył Królestwu Hiszpanii termin dwóch miesięcy od daty notyfikacji niniejszych decyzji w celu dostosowania się do nich.

55 Zaskarżone decyzje zostały notyfikowane w pismach z dnia 12 lipca 2001 r.

56 Należy stwierdzić, że jeżeli pisma Komisji z dnia 12 października 2001 r. i 27 sierpnia 2002 r. wyznaczają termin na udzielenie odpowiedzi, są one tylko ponagleniami wskazującymi na opóźnienie w dotrzymaniu terminu, o którym mowa w art. 4 każdej z zaskarżonych decyzji. W żadnym razie, pisma te nie zawierają przedłużenia terminu wyznaczonego na przyjęcie niezbędnych środków w celu zastosowania się do tych decyzji.

57 Także pismo Komisji z dnia 3 czerwca 2002 r., chociaż zawiera, między innymi, opinię Komisji w przedmiocie możliwości stosowania rozporządzenia nr 69/2001 do odzyskiwania pomocy, o którą zwróciło się Królestwo Hiszpanii, stanowi zasadniczo ponaglenie opatrzone dwudziestodniowym terminem na udzielenie odpowiedzi.

58 Natomiast pismo z dnia 3 października 2002 r. zawiera jedynie zgodę Komisji na przełożenie daty upłynięcia terminu na udzielenie odpowiedzi wyznaczonego w ponagleniu z dnia 27 sierpnia 2002 r. na 8 października 2002 r., o co zwróciło się Królestwo Hiszpanii.

59 W odniesieniu do spotkania z dnia 18 kwietnia 2002 r. zorganizowanego w ramach współpracy Komisji i państw członkowskich, nie może być ono uznane, przy braku innych elementów świadczących o takim zamiarze Komisji, za stanowiące samo w sobie przedłużenie terminu do podjęcia środków wykonawczych.

60 Ponadto, z innych elementów znajdujących się w aktach sprawy nie wynika, że Komisja po wydaniu zaskarżonych decyzji ustaliła nowy termin, który miałby zastąpić dwumiesięczny termin ustalony w art. 4 każdej z tych decyzji.

W przedmiocie istnienia uchybień

61 Należy dokonać oceny, czy z upływem ustalonego w zaskarżonych decyzjach terminu dwóch miesięcy od daty notyfikacji tych decyzji w pismach z dnia 12 lipca 2001 r. Królestwo Hiszpanii dostosowało się do przepisów, na które powołuje się Komisja w ww. decyzjach.

— W przedmiocie zarzutów dotyczących obowiązku zniesienia przyszłych skutków systemu pomocy i zawieszenia jeszcze niewypłaconej pomocy

62 Artykuł 2 każdej z zaskarżonych decyzji nakazuje Królestwu Hiszpanii zniesienie spornego systemu pomocy, ponieważ w dalszym ciągu wywołuje on skutki. Artykuł 3 ust. 1 akapit drugi każdej z decyzji nakazuje zawieszenie jeszcze niewypłaconej pomocy.

63 Z punktu 7 i następnych zaskarżonej decyzji wynika, że w ramach wspomnianego systemu pomocy:

— przyznanie pomocy nastąpiło w drodze decyzji administracyjnej;

— ulga podatkowa w wysokości 45% kwoty inwestycji odliczana od ostatecznej kwoty należnego podatku mogła w ciągu kilku lat, nawet po przyjęciu zaskarżonych decyzji, dawać podstawę do odliczeń, które nie mogły być dokonane wcześniej z powodu niewystarczającej ostatecznej kwoty podatku.

— pomoc na rzecz nowo utworzonych przedsiębiorstw w postaci obniżenia pozytywnej podstawy wymiaru podatku odpowiednio o 99%, 75%, 50% i 25% w trakcie czterech kolejnych okresów podatkowych, począwszy od pierwszego okresu, w którym otrzymana została taka podstawa w ciągu kolejnych czterech lat od rozpoczęcia działalności gospodarczej.

64 Następnie, w zależności od danego systemu pomocy, w braku właściwych krajowych środków wykonawczych rzeczywiście wydane decyzje administracyjne przyznające pomoc mogły lub powinny były wywoływać skutki w okresie po przyjęciu zaskarżonych decyzji.

65 Operacje odliczenia ulg podatkowych i obniżenia podstawy wymiaru podatku, jakie umożliwiały one w okresie po wydaniu zaskarżonych decyzji stanowią pomoc jeszcze niewypłaconą w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi każdej z tych decyzji.

66 Należy stwierdzić, że Królestwo Hiszpanii nie potwierdziło przyjęcia odpowiednich środków w celu uniemożliwienia tego, by wcześniejsze decyzje przyznające pomoc w dalszym ciągu wywierały skutki.

67 Zgodnie z opinią tego państwa członkowskiego nawet przy założeniu, że czynnością właściwą i niezbędną zgodnie z prawem krajowym w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji było po prostu zawiadomienie danych przedsiębiorstw, że od tej chwili nie mogą już korzystać ze środków podatkowych przewidzianych przez zaskarżone decyzje, należy stwierdzić, że nie zostało ponadto potwierdzone, że taka czynność miała rzeczywiście miejsce w odniesieniu do przedsiębiorstw będących beneficjentami rzeczonej pomocy.

68 W istocie, punkt 2 każdego z pism władz prowincji odnosi się w ogólnych sformułowaniach wyłącznie do działań podjętych przez administrację w stosunku do zainteresowanych podatników, „aby uzyskać niezbędne informacje w celu wykonania" zaskarżonych decyzji.

69 W związku z tym należy uznać, że z upływem terminu ustalonego w zaskarżonych decyzjach, Królestwo Hiszpanii nie wywiązało się z obowiązku zawieszenia pomocy przyznanej przed wydaniem tych decyzji, która wywołuje wciąż skutki po ich wydaniu.

70 W tych warunkach właściwe zarzuty przedstawione przez Komisję w przedmiocie naruszenia art. 2 i 3 ust. 1 akapit drugi zaskarżonych decyzji są zasadne.

— W przedmiocie zarzutów dotyczących obowiązku odzyskania przekazanej już przedsiębiorstwom pomocy

71 W przypadku decyzji negatywnej w sprawie pomocy przyznanej bezprawnie, odzyskanie tej pomocy nakazane przez Komisję następuje na warunkach przewidzianych w art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88] Traktatu WE (Dz.U. L 83, str. 1), zgodnie z którym:

„[...]windykacja [odzyskanie pomocy] zostaje przeprowadzona bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym zainteresowanego

państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidują one bezzwłoczne i skuteczne wykonanie decyzji Komisji. W tym celu oraz w wypadku postępowania przed sądami krajowymi, zainteresowane państwa członkowskie podejmują wszelkie konieczne kroki, jakie dostępne są w ich odpowiednich systemach prawnych, włącznie ze środkami tymczasowymi, bez uszczerbku dla prawa wspólnotowego".

72 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jedynym argumentem, jaki państwo członkowskie może przytoczyć na swoją obronę wobec skargi Komisji o stwierdzenie uchybienia na podstawie art. 88 ust. 2 WE jest całkowita niemożność prawidłowego wykonania decyzji nakazującej odzyskanie pomocy (zob. w szczególności wyroki: z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie C-404/00 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. str. I-6695, pkt 45; ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 16 oraz z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie C-415/03 Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. str. I-3875, pkt 35).

73 W niniejszych sprawach Królestwo Hiszpanii w pismach władz prowincji powołało się najpierw na „złożoność pewnych kwestii" dotyczących wykonania zaskarżonych decyzji, mającą w szczególności związek z koniecznością rewizji decyzji administracyjnych, które stały się ostateczne w świetle prawa krajowego, a dla tej sytuacji Królestwo Hiszpanii nie przewidziało rozwiązania. Następnie, Królestwo Hiszpanii stwierdziło w piśmie z dnia 25 października 2002 r., że sytuacja, w jakiej znalazła się administracja, była „zupełnie wyjątkowa", ponieważ krajowy porządek prawny nie przewidział przepisu wyraźnie wskazującego lub tworzącego specjalną procedurę w celu wykonania decyzji nakazującej odzyskanie pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem. W tym samym piśmie Królestwo Hiszpanii precyzuje, że rewizja z urzędu decyzji indywidualnie przyznających pomoc została w końcu uznana za właściwą w tym celu.

74 W tym względzie należy jednak przypomnieć, że przesłanka całkowitej niemożności wykonania nie jest spełniona, gdy pozwany rząd ogranicza się do poinformowania Komisji o trudnościach natury prawnej, politycznej lub praktycznej w wykonaniu

decyzji, nie podejmując względem przedsiębiorstw, których to dotyczy, rzeczywistych kroków zmierzających do odzyskania pomocy i nie przedstawiając Komisji alternatywnych sposobów wykonania decyzji, które mogłyby pomóc przezwyciężyć te przeszkody (zob. w szczególności ww. wyroki w sprawie Komisja przeciw Hiszpanii, pkt 47; Komisja przeciwko Włochom, pkt 18 i Komisja przeciwko Grecji, pkt 43).

75 Królestwo Hiszpanii nie może skutecznie twierdzić, że żadne uchybienie nie miało miejsca w chwili wniesienia skargi, ponieważ zostały już podjęte niezbędne czynności w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji, o czym Komisja została poinformowana w pismach władz prowincji, a następnie w piśmie z dnia 25 października 2002 r.

76 Oceny istnienia naruszenia należy bowiem dokonać z dniem upływu terminu ustalonego dla Królestwa Hiszpanii w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji.

77 Ponadto, pisma powołane przez pozwane państwo członkowskie nie wskazują w żaden sposób na rzeczywiste podjęcie działań w tym terminie, które umożliwiałyby w rozumieniu art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 659/1999 bezzwłoczne i skuteczne wykonanie zaskarżonych decyzji, ponieważ:

— pisma władz prowincji stanowią dowód jedynie „działań [...] podjętych w stosunku do podatników, których decyzje dotyczą, mających na celu uzyskanie niezbędnych informacji w celu wykonania" zaskarżonych decyzji.

— raporty przekazane w piśmie z dnia 25 października 2002 r., czyli ponad 15 miesięcy po wydaniu zaskarżonych decyzji, ograniczają się do stwierdzenia, że

„wykonanie decyzji Komisji [...] zostało podjęte i obecnie jest w trakcie zgodnie z prawem krajowym dotyczącym rewizji nieważnych aktów prawnych" i nie zawierają żadnego dokumentu poświadczającego, w szczególności, rzeczywiście podjęte działania i ich etapy, tożsamość beneficjentów pomocy, wskazanych jednak w indywidualnych decyzjach, które z założenia są imienne, ani kwoty przyznanej pomocy.

78 W końcu, Królestwo Hiszpanii nie może zakwestionować prawa Komisji do zarzucenia uchybień z powodu niewywiązania się przez tą ostatnią z obowiązku podjętego na spotkaniu w dniu 18 kwietnia 2002 r., polegającego na przesłaniu mu odpowiedzi pisemnej na pytania postawione podczas tego spotkania, w szczególności w związku z możliwością stosowania wytycznych.

79 Stwierdzenie to opiera się bowiem na nie mającym znaczenia zarzucie ratione temporis tj. zobowiązaniu powziętym później niż siedem miesięcy od daty upływu terminu ustalonego Królestwu Hiszpanii w celu dostosowania się do zaskarżonych decyzji, czyli daty, od której należy dokonać oceny istnienia uchybienia.

80 W tych warunkach, zarzuty Komisji wynikające z naruszenia art. 3 ust. 1 akapit pierwszy i art. 2 są uzasadnione.

81 Z powyższego wynika, że skarga jest uzasadniona w zakresie, w jakim Komisja zarzuca Królestwu Hiszpanii po pierwsze, nieprzyjęcie niezbędnych środków w celu zawieszenia pomocy przyznanej przed wydaniem zaskarżonych decyzji, która miała wywierać skutki w późniejszym okresie i po drugie, nieprzyjęcie niezbędnych środków w celu odzyskania już przekazanej pomocy.

82 Trybunał nie musi więc dokonać oceny żądania mającego na celu obciążenie Królestwa Hiszpanii odpowiedzialnością za niepowiadomienie Komisji o środkach, o których mowa w poprzednim punkcie, ponieważ to państwo członkowskie po prostu nie podjęło się wykonania tych działań we wskazanym terminie (zobacz wyrok z dnia 4 kwietnia 1995 r. w sprawie C-348/93 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-673, pkt 31).

83 Należy więc stwierdzić, że nie przyjmując w wyznaczonym terminie niezbędnych środków w celu dostosowania się do przepisów art. 2 i 3 każdej z zaskarżonych decyzji, Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążą na mocy tych decyzji.

W przedmiocie kosztów

84 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Królestwo Hiszpanii przegrało sprawę — zgodnie z żądaniem Komisji — należy je obciążyć kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Nie przyjmując w wyznaczonym terminie niezbędnych środków w celu dostosowania się do przepisów art. 2 i 3 każdej z następujących decyzji:

— **2002/820/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Álava w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (sprawa C-485/03);**

— **2002/892/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Álava (sprawa C-488/03);**

— **2003/27/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Vizcaya w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (sprawa C-487/03);**

— **2002/806/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Vizcaya (sprawa C-490/03);**

— **2003/894/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz przedsiębiorstw z prowincji Guipúzcoa w postaci ulgi podatkowej w wysokości 45% kwoty inwestycji (sprawa C-486/03) i**

— **2002/540/WE z dnia 11 lipca 2001 r. dotyczącej programu pomocy państwa, który Hiszpania wprowadziła na rzecz niektórych nowo utworzonych przedsiębiorstw w prowincji Guipúzcoa (sprawa C-489/03),**

Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążą na mocy tych decyzji.

2) Królestwo Hiszpanii zostaje obciążone kosztami.

Podpisy